

coalitie tegen de honger
coalition contre la faim

WERELDVOEDSEL DAG

Coalitie tegen de Honger - Aanbevelingen voor een coherent beleid inzake voedselzekerheid en het recht op voedsel

Context

Beleidscoherentie voor ontwikkeling is een “een process om te verzekeren dat de doelstellingen en resultaten van het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van een regering niet tegengewerkt worden door het beleid van deze regering op andere domeinen die een impact hebben op de ontwikkelingslanden, en dat deze andere beleidsdomeinen waar mogelijk de ontwikkelingsdoelstellingen steunen”.¹ Beleidscoherentie is een cruciale uitdaging in een complexe wereld waarin de onderlinge afhankelijkheid van landen steeds groter wordt en ontwikkelingsdoelen ondermijnd worden door andere belangen. Internationale organisaties zoals de OESO plaatsten het concept hoog op de agenda. Op Europees niveau is beleidscoherentie voor ontwikkeling ondertussen vastgelegd in het Verdrag van Lissabon (artikel 208) waarbij verschillende mechanismen zijn opgenomen om de uitvoering te verzekeren.²

Het laatste *peer review* rapport van het *Development Assistance Committee* van de OESO bestempelt de beleidscoherentie voor ontwikkeling in België als zwak.³ In 2011 nam de regering de aanbevelingen van de OESO ter harte. Beleidscoherentie was een prioriteit in de beleidsverklaring. In 2012 stond beleidscoherentie centraal op de Staten-Generaal van ontwikkelingssamenwerking. In zijn slottoespraak kondigde de minister een aantal maatregelen aan om beleidscoherentie te implementeren. In maart 2013 werd beleidscoherentie voor ontwikkeling opgenomen in de nieuwe wet op ontwikkelingssamenwerking. Beleidscoherentie voor ontwikkeling is vandaag dus een wettelijke verplichting.

De Coalitie tegen de Honger (CTH) zette voedselzekerheid en het recht op voedsel hoog op de coherentie-agenda. In november 2009 en juni 2013 bogen twee ronde tafelgesprekken zich over the thema. Op Wereldvoedseldag in 2012 was PCD de eerste bekommernis van het

¹ Artikel 2, 16° van de wet betreffende de Belgische ontwikkelingssamenwerking van 19 maart 2013.

² Zie in het bijzonder de tweejaarlijkse ‘progress reports’ van de Europese Commissie (<http://ec.europa.eu/europeaid/what/development-policies/policy-coherence/>) et de aanstelling van een bijzonder rapporteur voor PCD (Policy Coherence for Development) in het Europees Parlement (ingesteld door een resolutie van het EP op 18 mei 2010).

³ OECD, *Belgium DAC Peer Review - Main Findings and Recommendations*, 2010, (chapter 2).

maatschappelijk middenveld. Ook dit jaar verbindt de Coalitie het concept van coherentie met het recht op voedsel. De Coalitie betreurt het gebrek aan vooruitgang, ondanks de huidige politieke consensus en wettelijk kader. De Coalitie wil dan ook de belangrijkste zwakheden blootleggen en de beleidsmakers uitdagen om een duidelijk engagement te nemen.

Belangrijke lacunes

Gebrekkige implementering van de beleidscoherentie voor ontwikkeling versterken

- Vandaag is geen enkel van de 'institutionele mechanismen' die door de wet zijn voorzien daadwerkelijk tot stand gebracht: de interministeriële conferentie, de interdepartementale commissie, voorafgaande impactstudies, het adviesorgaan van onafhankelijke deskundigen, enz.
- Het parlement mist de nodige mechanismen om haar controle- en toezichtfunctie naar behoren uit te oefenen

Inconsequente beleidskeuzes inzake ontwikkelingsdoelen

- Beleidskeuzes met een aantoonbare impact op ontwikkelingsdoelen zijn gemaakt zonder rekening te houden met de coherentie voor ontwikkeling, ondanks de tussenkomst van het middenveld. Enkele voorbeelden:
 - Het parlement nam een wet aan die het gebruik van biobrandstoffen op basis van landbouwgrondstoffen verhoogt.⁴
 - Het parlement slaagde er niet in een duidelijk mandaat te geven aan de minister van financiën om voedselspeculatie aan banden te leggen⁵
 - België heeft slechts gedeeltelijk haar engagementen inzake klimaatfinanciering nagekomen. De resultaten op vlak van uitstootverlaging zijn niet het gevolg van structurele maatregelen, maar van de crisis en de aankoop van emissierechten⁶
 - België stemde tegen een resolutie van de Verenigde Naties die opriep een Verklaring inzake de rechten van boeren op te stellen.⁷

Gebrek aan transparantie van de positie die België in de Europese en internationale instanties inneemt

Het beleid met een aantoonbare impact op ontwikkeling wordt steeds vaker buiten België, op supranationaal niveau vastgelegd. In Europa of internationale instanties zoals de Wereldbank, WTO, de OESO...

⁴ <http://www.mo.be/artikel/nieuwe-biobrandstoffenwet-wordt-donderdag-20-juni-gestemd>

⁵ <http://www.mo.be/artikel/europa-pakt-voedselspeculatie-niet-aan>

⁶ http://www.11.be/11/klimaat/artikel/detail/detail/11dossier_snelle_start_financiering_hoe_niet_moet.104384

⁷ <http://www.fian.be/infotheque/communiqués-de-presse/article/la-belgique-se-prononce-contre-les>

Al te vaak gebeurt de stellingname van België in internationale debatten zonder enige transparantie en democratisch debat. Zonder transparantie en democratisch debat kan echter geen sprake zijn van beleidscoherentie voor ontwikkeling. Twee voorbeelden:

- De positie van België op vlak van energie-en klimaatbeleid (biobrandstoffen).
- De Belgische positie in het landbouwbeleid op Europees niveau (GLB).

Aanbevelingen-

1 Installeer effectieve mechanismen die de beleidscoherentie voor ontwikkeling bevorderen

De Coalitie eist dat de mechanismen zoals vastgelegd in de nieuwe wet ontwikkelingssamenwerking worden uitgevoerd en dat de engagementen van de Staten-Generaal van ontwikkelingssamenwerking in 2012 en de beleidsverklaring worden nageleefd. Volgende mechanismen moeten worden geïmplementeerd:

- De organisatie van een ministeriële conferentie over beleidscoherentie voor ontwikkeling.
- Een interdepartementale commissie over beleidscoherentie voor ontwikkeling.
- Impactstudies van wetsontwerpen, ontwerpen van Koninklijk Besluit en beleidsbeslissingen met een potentiële impact op de ontwikkelingsdoelen.
- Een adviesorgaan met vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld dat een jaarlijks onderzoek voert naar het Belgische beleid met impact op ontwikkeling
- Een secretariaat binnen DGD dat zich bezighoudt met de beleidscoherentie voor ontwikkeling en over voldoende personeel en middelen beschikt.
- Een speciale rapporteur voor beleidscoherentie voor ontwikkeling binnen het parlement, die ook fungeert als ombudsman voor personen die benadeeld worden door de Belgische politiek of de NGO's.

2 Halt aan de landroof

België moet de wereldwijde rush naar land helpen voorkomen. De regering moet elke publieke steun ten aanzien van grootschalige landinvesteringen verbieden die de mensenrechten en het recht op voedsel bedreigen. België moet toezicht houden op haar bedrijven zodat deze de toegang tot land voor kleine boeren respecteren. België moet ook de Vrijwillige Richtlijnen voor

het verantwoord beheer van land die het Comité voor voedselzekerheid van de FAO heeft opgesteld, uitvoeren.

België kan bijvoorbeeld een klachtenprocedure instellen toegankelijk voor mensen wiens recht op voedsel en toegang tot land met de voeten getreden wordt door Belgische beleidsmaatregelen of door bedrijven gevestigd in België.

3 Halt aan de politieke steun voor biobrandstoffen

België moet zijn beleid inzake hernieuwbare energie verduurzamen. Dit betekent de onmiddellijke plafonnering van biobrandstoffen afgeleid van voedsel en gewassen geteeld op land. België moet op Europees niveau pleiten voor een geleidelijke uitfasering van dergelijke biobrandstoffen.

Het Belgisch beleid voor biobrandstoffen moet een coherentietoets met ontwikkelingsdoelen en de mensenrechten doorstaan. Bovendien moet de Belgische positie in Europese en internationale instellingen voorwerp uitmaken van een democratisch debat waarbij ook het middenveld wordt geraadpleegd.

4 Voedselspeculatie stoppen

In afwachting van effectieve maatregelen op Europees niveau, kan België op haar grondgebied maatregelen treffen om voedselspeculatie te stoppen. België moet het aanbod en de commercialisering van financiële producten waarvan het rendement is afgeleid van landbouwgrondstoffen verbieden voor spelers buiten de landbouwmarkt. Op Europees niveau moet België blijven pleiten voor een strikte regulering van de financiële markten zodat voedselspeculatie onmogelijk wordt. België moet ook reguleringsmechanismen, zoals transparant beheerde publieke voorraden op regionale schaal, die de prijsvorming stabiliseren promoten.

Het parlement kan het initiatief nemen om dergelijk verbod te installeren. De Belgische standpunten binnen Europese onderhandelingen moeten voorwerp uitmaken van parlementair debat en controle. Het parlement kan een resolutie aannemen die de regering vraagt aandacht te besteden aan de ondersteuning en financiering van strategische voedselvoorraden.

5 Democratisch en rechtvaardig handels- en investeringsbeleid dat duurzame landbouwontwikkeling mogelijk maakt

Het landbouwbeleid moet buiten de regels van de WTO vallen. Handels- en investeringsakkoorden moeten ontwikkelingslanden mogelijkheden bieden de eigen landbouwmarkten te beschermen. Elk mandaat voor nieuwe onderhandelingen moet getoetst worden op mensenrechten en het recht op voedsel in het bijzonder. Handels- en investeringsakkoorden moeten maatregelen opnemen ter bescherming van de mensenrechten en het recht op voedsel.

Daartoe moeten onderhandelingen transparant gevoerd worden met een versterkte rol van het parlement en het middenveld (via adviesorganen). Het parlement moet betrokken worden in de verschillende fasen van de onderhandelingen en eventueel bijsturen. Onderhandelingen moeten voorwerp uitmaken van een onderzoek naar de impact op mensenrechten en duurzame ontwikkeling (via een jaarlijks rapport dat aan het parlement wordt voorgelegd).

6 De strijd tegen klimaatsverandering

Klimaatfinanciering is strikt noodzakelijk om de adaptatie in landbouwpraktijken te ondersteunen. Die middelen moeten additioneel zijn aan de hulp. Bij het nakomen van de reductieverplichtingen van broeikasgassen kan geen beroep worden gedaan op de emissierechten. Bovendien moet ervoor gezorgd worden dat de ontwikkeling van de koolstofmarkt de druk op land niet verhoogt en het recht op voedsel niet in het gedrang brengt.

Om de negatieve effecten van de politieke strijd tegen de klimaatsverandering te vermijden is het noodzakelijk dat bevoegde beleidsmakers voorafgaand overleg plegen met het adviesorgaan inzake beleidscoherentie voor ontwikkeling met deelname van het maatschappelijk middenveld.

7 Een landbouwbeleid dat de transitie naar een duurzaam landbouw- en voedselmodel mogelijk maakt

België moet in samenspraak met boerenorganisaties de transitie naar een duurzame agro-ecologische landbouw en een lokaal voedselsysteem ondersteunen en stimuleren. Dat systeem moet producenten een eerlijke prijs bieden, het milieu respecteren en geen negatieve impact op ontwikkelingslanden hebben. Bijzondere aandacht moet hierbij worden besteed aan de rol

en de kennis van de kleine boeren en vrouwen. België moet zich uitspreken voor de agro-ecologische aanpak binnen het kader van de onderhandelingen over verantwoorde landbouwinvesteringen in het Comité voor voedselzekerheid van FAO.

Het Belgisch landbouwbeleid en standpunten binnen internationale instellingen (EU/CAP, WTO, CSA, FAO, enz.) moeten onderworpen worden aan een parlementair debat en moeten kunnen besproken worden binnen een onafhankelijk adviesorgaan. Daarbij moet de participatie van het maatschappelijk middenveld, m.n. vertegenwoordigers van kleine boeren, verzekerd worden. De discussies moeten gebaseerd zijn op eerdere studies inzake milieueffecten en mensenrechten.

8 Verspilling stoppen en duurzame consumptie

In haar lange termijnvisie voor duurzame ontwikkeling stelt de overheid zich tot doel de voedselverspilling in 2050 met 75% terug te dringen. Om die ambitieuze doelstelling waar te maken is dringend een beleid nodig dat niet alleen consumenten bewust maakt, maar zich richt op alle schakels in de keten. Belangrijke eerste stappen zijn een duidelijke en transparante methodologie voor het meten van voedselverspilling, rekening houdend met de externe effecten van niet-duurzame consumptiepatronen, duidelijke en tijdgebonden doelstellingen voor alle spelers in de keten en investeer in een nationaal actieplan om deze doelstellingen te halen, samen met andere spelers in de keten.

Een voorbeeld van beleidscoherentie: Het parlement kan een resolutie aannemen die er bij de regering op aandringt dergelijk nationaal actieplan op te zetten.

Leden van de Coalitie tegen de Honger: 11.11.11, AD Gembloux, Boerenbond, Broederlijk Delen, Caritas België, CNCD-11.11.11, Rode Kruis België, CSA, Entraide et fraternité, FIAN, Le Monde selon les femmes, Louvain Développement, Oxfam Solidariteit, Oxfam Wereldwinkels, SOS Faim, TRIAS, Dierenartsen zonder Grenzen, Vredeseilanden.